

jurii tenet, ut ex ordine praeceptorum, apparet; sed et apud Gentiles jusjurandum erat honoratissimum (Quodlib. I, art. 18).

Težina grijeha krive zakletve jest u tomu što uključuje u sebi grijeh **s a b l a z n i**. To vrijedi nadasve kad je stvar mnogima već poznata ili se kasnije dozna. **A što tek da kažemo kad bi takovu sablazan uzrokovao svećenik? Može li se zamisliti sredina u kojoj bi takav svećenik još mogao djelovati? Kakovu bi Božju kaznu navukao na sebe i na svoje stado takav nesretnik!**

S tim je u vezi i grijeh protiv ljudskoga društva. Krivom se zakletvom doprinosi tomu da se pred ljudima umanjuje, a ako je svećenik, upravo ubija poštovanje i ono apsolutno povjerenje u zakletvu, a time se ide k rušenju mira i sigurnosti u ljudskom društvu.

Eto s toliko je razloga grijeh krive zakletve među najtežim grijesima i stoji već po samoj svojoj prirodi veoma blizu najtežem grijehu. Njegova se težina silno povećava što u praksi lako uključuje i mnoštvo drugih grijeha i grijeh protiv općega dobra u ljudskom društvu.

* * *

»Kako pravo rekao — tako me Bog pomogao« — nalazi se stvarno rečeno u svakoj zakletvi. Strašne su to riječi u ustima krivokletnika; njima on sama sebe proklinje zazivajući osvetu istinitoga i živoga Boga, koji sve zna i sve može.

A strašno je pasti u ruke Boga živoga (Žid 10, 31). Misлити u času krive zakletve i nadati se, da Bog ne će osvetiti svoje svetosti izljevom svoje kazne koju krivokletnik na sebe zazivlje, znači počiniti novi grijeh: grijeh iskušenja Boga!

VAŽNIJE ODREDBE I RJEŠENJA SV. STOLICE god. 1940.

(Prikaz XXXII. godišta »Acta Apostolicae Sedis«)

Dr. Fr. Herman

I. SVETI OTAC PAPA PIO XII.

U prošlogodišnjem (1940) trideset i drugom svesku (ann. et vol. XXXII) službenog glasila (commentarium officiale) sv. Stolice objavljeno je u prvom dijelu, u kojem se objelodanjuju službeni akti samog sv. Oca (I, Acta Pii Pp XII), ukupno 87 njegovih akata, i to 68 pismenih odredaba, a 19 usmenih.¹

Od pismenih odredaba objavljeno je: 1 enciklika, 1 apostolsko pismo (Epistula Apostolica), 31 konstitucija (Constitutiones Apostolicae, in forma bullae), 2 motuproprija, 20 apostolskih listova (Litterae Apostolicae, in forma brevis) i 13 običnih papinskih pisama (Epistulae). Od usmenih izjava objavljeno je: 1 svečana kanonizacija, 3 homilje (propovijedi), 1 besjeda

¹ U ovoj razdiobi službenih papinskih akata držimo se klasifikacije, koju je posljednjih godina utvrdila rimska kurijalna praksa.

(Sermo), 9 alokucija, 1 govor (Oratio) i 4 radiogovora (Nuntii radiophonici).²

Enciklika »*Saeculo exeunte octavo*« od 13. lipnja 1940. (AAS, 1940, 246—260) upravljena je na patrijarhu nadbiskupa u Lisabonu i na episkopat u republici Portugal prigodom 800 godišnjice portugalske nezavisnosti. Svečano Apostolsko pismo »*Nosti profecto*« od 6. srpnja 1940. (AAS, 1940, 289) upravljeno je na generalnog starješinu Isusovačkog reda Vlad. Ledóchowskog prigodom proslave 400 godišnjice ovoga za Crkvu tako zaslužnog reda.

Apostolske konstitucije su sve partikularnoga značaja i sve se odnose na novo razgraničenje biskupija i misijskih područja.

Od dva objavljena motuproprija određuje prvi³ obdržavanje službe Božje i javnih molitava na cijelom svijetu za pomoć u ratnim strahotama i za mir, na dan 24. studenoga 1940., a drugim⁴ sv. Otac dopušta, da se na Badnjak ove godine (1940) i dalje u zemljama, gdje se mora obdržavati zamračivanje zbog opasnosti od zračnih napadaja, dokle god ovakve žalosne prilike budu postojale, može iznimno služiti sv. misa polnoćnica već poslije podne.⁵ Tko god prisustvuje toj popodnevnoj Misi, udovoljuje dužnostima prisustvovanja Misi na Božić. Svećenici, koji budu služili tu Misu, moraju biti na tašte barem četiri sata prije toga. Isto tako i vjernici, koji se kod te Mise žele pričestiti. Vjernici se toga dana mogu pričestiti i kod jutarnje Mise na Badnjak, a također i kod po-

² Svečanu kanonizaciju (*Sollemnis canonizatio*) novih Svetaca i Svetica izvršuje sam sv. Otac (*Ipse sedens in Cathedra mitramque gestans, sollemniter pronunciat*). Pod homilijom razumijeva se po sadanjof kurijalnoj terminologiji propovijed sv. Oca pod sv. misom; sermo je svečana besjeda izvan sv. mise (redovno pred kardinalskim zborom); alokucije su nagovori prigodom svečanih audijencija, a orationes govori sv. Oca izvan sv. mise, ali u vezi s liturgičnim činom. Posljednjih godina postaju sve češći radio-govori sv. Oca pred mikrofonom (nuntii radiophonici).

³ *Motu Proprio »Norunt profecto*«, 27 Octobris 1940, quo eucharistica sacrificia ac publicae supplicationes indicuntur, die 24 mensis Novembris a. 1940 ubique terrarum habenda, pro praesentibus societatis humanae necessitatibus. (AAS, 1940, 385—386).

⁴ *Motu Proprio »Cum bellica conflictio*«, 1 Dec. 1940, quo Missa, quae media nocte Nativitatis. D. N. Iesu Christi celebrari solet, in pervigilio eiusdem Nativitatis sub vesperam celebranda permittitur. (AAS, 1940, 529—530).

⁵ »*Perdurantibus harum tristissimarum rerum adiunctis, in regionibus, in quibus lex obstruendae lucis viget, singulis locorum Ordinariis concedere liceat, ut in Ecclesiis Primatialibus, Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis et Paroecialibus unica Missa Conventionalis vel Paroecialis, quae media nocte Nativitatis Domini celebrari potest, in pervigilio sub vesperam celebretur: ita quidem ut cum sacri ritus finem habeant, aliquid supersit temporis antequam lex, de qua supra, in effectum educatur.*«

podnevne ponoćke, no ne smiju se u tom slučaju pričestiti na sam dan Božića.

Apostolski listovi (Litterae Apostolicae sub annulo piscatoris)⁶ odnose se: 5 na beatifikacije uгодnika Božjih (B. Philippina Duchesnes, B. Joachima de Vedruna, B. Maria Guli-elma Aemilia de Rodat, B. Maria Crucifixa di Rosa i B. Ignatius Laconi); 10 na podjeljivanje dostojanstva manje bazilike stanovitim crkvama; 3 na postavljenje svetih Zaštitnika (Patronus) biskupijskih, a 2 na singularno pravo.⁷

Obična papinska pisma (Epistulae) upravljena su pojedincima. Među njima se ističe pismo upravljeno na kardinala drž. tajnika Maglione, u kojemu sv. Otac preporuča i želi, da se kroz mjesec svibanj na cijelom svijetu nevina djeca, osobiti djevojčice mole Majci Božjoj za mir.⁸ Nadalje pismo upravljeno predsjedniku Sjed. država Franklinu Rooseveltu kao odgovor na njegov list papi o Božiću god. 1939.⁹

Osim toga objavljena su akta triju papinskih konzistorija¹⁰ te dva svečana međunarodna ugovora, koja je sv. Stolica sklopila s republikom Portugalom: Konkordat od 7. svibnja 1940¹¹ i Sporazum (Accordo Missionario)¹² o misijama u portugalskim kolonijama od istoga dana (oba su ratifikovana 1. lipnja 1940).

U pogledu bračnog prava usvaja portugalski konkordat (art. XXIII i XXIV) poznati sistem fakultativnoga crkvenog i fakultativnog građanskog bračnog prava, a zadržava crkvenu (duhovnu) sudbenost samo u parnicama o nevaljanosti i neizvršenosti crkvenog braka (art. XXV). Za izvršnost presuda duhovnih sudova za državno područje potrebno je, da ih preispita Apostolska Signatura u Rimu i da se odanle dostave radi stavljanja potrebne građanske zaporke portugalskim Apelacionim

* Pod Apostolskim listovima (Litterae Apostolicae) razumijevaju se danas isključivo papinski akti otpremati u obliku brevea (sub annulo piscatoris).

⁷ 1) »Litteris suis Apostolicis«, 11 nov. 1940, de nobilitatis privilegio iam ordinis Piani proprio abolendo (AAS, 1940, 41), kojim se dokida pravo na nasljedno plemstvo za nosioce viteškog reda osnovanog od Pija IX (1847) i on se u tom pogledu izjednačuje s ostalim papinskim viteškim redovima (»absque ullo nobilitatis iure privilegioque«); 1 2) »Ad Apostolicae Sedis«, 25 nov. 1940, (AAS, 1940, 548), kojim se pravim članovima papinske akademije znanosti u Rimu podjeljuje naslov »Preuzvišeni« (titulus »Excellentiae«).

⁸ Epistula »Superiore anno«, 15 apr. 1940 (AAS, 1940, 144—146).

⁹ Epistula »The memorable message« (Ii memorando messagio), 7 Jan. 1940 (AAS, 1940, 43—47).

¹⁰ AAS, 1940, 105, 107, 137.

¹¹ Concordato trà la Santa Sede e la Repubblica Portoghese (AAS, 1940, 217—233).

¹² Accordo Missionario trà la Santa Sede e la Repubblica Portoghese (AAS, 1940, 235—244). Oba su dokumenta objavljena u talijanskom i portugalskom tekstu.

sudištima. Zato je onda Apostolska Signatura za pravilnu primjenu ovih odredaba izdala specijalne propise.¹³

Svečano je sv. Otac proglasio Sveticama dvije Blaženice: Mariju Pelletier i Gemmu Galgani (2. V. 1940, AAS, 1940, 169).

Svečane propovijedi izrekao je: na Uskrs (24. III.), na Spasovo (2. V.) i na Nedjelju molitava za mir (24. XI).¹⁴

Svečanu besjedu (Sermo) izgovorio je sv. Otac pred kardinalskim zborom na Badnjak (24. XII. 1939), u kojoj je precizirao onih 5 uslova za opći mir u svijetu (i punti fondamentali di una pace giusta e onorevole).¹⁵

Od onih 9 alokucija, koje su objavljene, pobudila je veliku pažnju ona, koju je 4. rujna 1940. održao prigodom svečane audijencije predstavnicima talijanske katoličke Akcije.¹⁶

Na radio govorio je sv. Otac 4 puta, i to: 1) Vjernicima u Novoj Zelandiji prigodom Euharistijskog kongresa u Wellingtonu (1. II. 1940), 2) Vjernicima Južne Amerike prigodom Euharistijskog kongresa u Santa Fè u Argentini (13. X. 1940), 3) Vjernicima Sjeverne Amerike u predvečerje Misijskog dana (19. X. 1940) i 4) Peruanskim vjernicima prigodom Euharistijskog kongresa u Limi (27. X. 1940).¹⁷

II. SUPREMA SACRA CONGREGATIO S. OFFICII

Vrhovna kongregacija sv. Oficija objavila je ove godine u drugom dijelu službenog glasila, u kojemu se objelodanjuju akta kardinalskih zborova (II — Acta SS. Congregationum) ove dekrete:

1. O zabrani širenja pobožnosti: Ljubavi Isusovoj do uništenja i Ružarija Presvetih rana Isusovih.¹⁸ 2. O nesposobnosti

¹³ S. Signaturae Apostolicae Tribunal, *Normae*, 22 Apr. 1940, circa applicationem Art. XXV Concordati inter Sanctam Sedem et ipsam rempublicam Lusitanam. AAS, 1940, 381—382.

¹⁴ AAS, 1940, 146, 171, 531.

¹⁵ Sermo, 24 dec. 1939, »In questo giorno«. AAS, 1940, 5—13.

¹⁶ Allocutio »Se a temperare« 4 Septembris 1940, ad laborantes in Actione catholica Romae coadunatos. (AAS, 1940, 362—372). O toj je alokuciji pisano i u našoj crkvenoj štampi. Vd. članak »Suvremeni zadaci K. Akcije« u Kat. Listu, Zagreb, 1940, 449 i sl.

¹⁷ AAS, 1940, 47, 418, 424 i 429. Značajno je, da je sv. Otac u jednom mjesecu listopada govorio tri puta na radio.

¹⁸ Decretum, 12 Dec. 1939 (AAS, 1940, 24): Ad dubium: »An devotionis forma, vulgo — Devozione all' Amore annientato di Gesù — et — Rosario delle Santissime Piaghe di Nostro Signor Gesù Cristo — inter fideles fovere liceat« Resp.: Negative.

otpadnika pokretati bračnu parnicu,¹⁹ 3. O nedopuštenosti sterilizacije,²⁰ 4. O nedopuštenosti ubijanja defektnih lica od strane države.²¹

Nadalje je sv. Oficij stavio na *I n d e k s* zabranjenih knjiga ova djela: *E d m u n d F l e g*, *L'enfant prophète* i *Jesus raconté par le juif errant*,²² *K a r l P e l z*, *Der Christ als Christus* (štampano kao manuskript),²³ *D a i n C o h e n e l* (Dolindi Ruotolo), *La Sacra Scrittura. Psicologia. Commento. Meditazione*.²⁴

III. S. CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI

1. Ova je Kongregacija objavila *d e k r e t*,²⁵ kojim se opće odredbe o odgoju, studijama i sv. ređenju svećeničkog podmlatka sadržane u enciklici Sv. Oca Pape Pija XI. »*A d c a t h o l i c i s a c e r d o t i i*« i u konstituciji »*D e u s s c i e n t i a r u m D o m i n u s*« na posebni način primjenjuju na kandidate kleričkog staleža istočnih obreda u područjima istočnih patrijarhata. U dekretu se kao minimum traži studij od jedne godine filozofije i tri godine teologije. Daju se podrobni i strogi propisi za ispit rečenika i određuju opetovni ispiti kroz pet godina po primljenom svećeničkom sv. redu.

2. Od neke je važnosti i *r j e š e n j e*,²⁶ da su s raznim dostojanstvima, koja prelati istočnih obreda podijeljuju svećenicima drugih obreda spojene samo počasti (*honoris insignia*), a nikakove druge ovlasti (*facultates*).

¹⁹ Decretum, 15 Jan. 1940 (AAS, 1940, 52): *Proposito dubio: »An inter acatholicos qui, iuxta decretum S. Officii diei 18 Ianuarii 1928, in causis matrimonialibus agere prohibentur, connumerandi sint etiam apostatae a fide«, Resp. AFFIRMATIVE.* Time je riješeno, da se *n e k a t o l i k o m*, kojemu prema dekr. Sv. Off. od 18 Jan. 1928 (AAS, 1928, 75) ne pripada t.z. procesualna sposobnost pred kat. crkvenim sudom, ima smatrati ne samo onaj, koji od rođenja formalno pripada nekatoličkoj vjeroispovijesti, nego i svaki otpadnik (bivši katolik) bilo da je formalno prešao na drugu vjeru bilo da je samo notorno odbacio katoličku vjeru.

²⁰ Decretum, 24 febr. 1940 (AAS, 1940, 73): *Proposito dubio: »An licita sit directa sterilizatio sive perpetua sive temporanea, sive viri, sive mulieris« Resp.: NEGATIVE.*

²¹ Decretum, 2 Dec. 1940 (AAS, 1940, 553) de *directa insontium occisione ex mandato auctoritatis publicae peragenda. Quaesito: »Num licitum sit, ex mandato auctoritatis publicae, directe occidere eos, qui, quamvis nullum crimen morte dignum commiserint, tamen ob defectus psychicos vel physicos nationi prodesse iam non valent, eamque potius gravare eiusque vigori et robori obstare censentur« Resp.: NEGATIVE, cum sit iuri naturali ac divino positivo contrarium.*

²² Decr., 4 mar. 1940 (AAS, 1940, 120).

²³ Decr., 6 nov. 1940 (AAS, 1940, 502).

²⁴ Decr., 20 nov. 1940 (AAS, 1940, 533). Autor se je pokorio (»humiliter se subiecit« *Notific.*, 6 dec. 1940, AAS, 1940, 554).

²⁵ Decretum »Apostolicae Sedi«, 27 Jan. 1940, de *recta Cleri Orientalis institutione in territoriis patriarchalibus.* AAS, 1940, 152.

²⁶ *Responsum*, 11 Jun. 1940, de *dignitatibus a Praelatis ritus orientalis sacerdotibus alieni ritus concessis.* AAS, 1940, 303.

IV. S. CONGREGATIO DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Ova je Kongregacija propisala i objavila posebni sudski Poslovník²⁷ za regionalne crkvene ženiđbene sudove u Italiji, koji su ondje zavedeni kao partikularno pravo motu proprio Pija XI »Qua cura« 8. Dec. 1938. (AAS, 1938, 410).²⁸

V. S. CONGREGATIO CONCILII

1. RJEŠENJE o pravu na ukop začasnih kanonika.²⁹ Kongregacija je rješavajući predloženo joj sporno pitanje³⁰ odlučila, da se prema odredbama kan. 1220 samo aktualni kanonici (canonici residentiales) pri ukopu prenose u Stolnu crkvu, a ne i začasni kanonici, naslovni biskupi i niži kaptolski nadarbenici (beneficarii non residentiales). Ovi se prema k. 1218 prenose u župsku crkvu, a pravo na ukop (iusta funebria) pripada prema k. 1216,5 mjesnom župniku. Može bitni protivni kaptolski statuti ili biskupijski propisi moraju se dokinuti, jer su u protivnosti s općim pravom i ne mogu od redovne župničke jurisdikcije izuzeti bilo koje fizičke ili moralne osobe, ako to nisu redovničke zajednice ili kuće (k. 464 § 2).

Zato je Kongregacija u konkretnom spornom pitanju: »An et quomodo articulus 123 Statutorum capitularium sustineatur, in casu; odgovorila: »Negative, et articulum 123 Statutorum capitularium esse reformandum ad normam iuris.«

2. RJEŠENJE o stupanju kaptolskog nadarbenika u redovničku družbu.³¹ Kada se dogodi, da koji nadarbenik stupi u redovničku družbu nije time odmah njegova služba ispražnjena,³² nego se po zakonu (kk. 188, i 584) može smatrati upražnjenom tek za godinu dana poslije položenih redovničkih za-

²⁷ Normae, 10 Jul. 1940, pro exsequendis Litteris Apostolicis »Qua cura« die 8 Dec. 1938 motu proprio datis. AAS, 1940, 304—308. Ovaj poslovnik sadrži ova poglavlja: I. De tribunalis regionalis moderatore, iudicibus et ministris, II. De modo procedendi in tractatione causarum matrimonialium, III. De honorariis iudicibus et tribunalium ministris assignandis, IV. De taxis et expensis iudicialibus necnon de retributione procuratorum et advocatorum.

²⁸ Vd. moj prikaz u Bogosl. Smotri. 1939, str. 64.

²⁹ S. C. Conc., Resolutio, 9 Dec. 1939, Dioecesis C., iuris funerandi canonicos honorarios. AAS, 1940, 75—77.

³⁰ Sporno je bilo pitanje, da li pripada obvezna krepost odredbi u Statutima Stolnoga kaptola jedne biskupije, koja su od Ordinarija bila odobrena g. 1933. Ova je odredba (art. 123) glasila: »Defuncto aliquo canonico, etiamsi honorarius aut simpliciter beneficiarius fuerit, quaecunque sit parocia in qua decesserit, Capitulum collegialiter procedet ad eius domicilium. Archipresbyter levabit cadaver, quod ad ecclesiam cathedralam deferetur, ut ibi funera expleantur.«

³¹ S. C. Conc., Resolutio, 13 Apr. 1940, Dioecesis V. et aliarum, capitularis religionem ingressi. AAS, 1940, 374—378.

³² Razumije se, da nadarbenik može prije stupanja u red propisno podnijeti ostavku (k. 186), ali to nije dužan učiniti.

vjeta, ako se radi o župniku, a tek za tri godine, ako se radi o kakovom drugom nadarbeniku tako, da ovakav nadarbenik može opet nastupiti i preuzeti svoju nadarbinsku službu, ako prije položenih zavjeta ili prije izminuća roka određenoga u k. 584 istupi iz reda (vd. kk. 575 i 637).

Kako se prije zavjetovanja mora svršiti novicijat od jedne do dvije godine (k. 555), to će radi stupanja u red župa biti upražnjena tek za 2 do 3 godine, a druga nadarbina tek za 4 do 5 godina. Kodeks ipak nema nikakove odredbe o tom, da li takav nadarbenik, koji je stupio u redovničku družbu ima za sve ono vrijeme, za koje mu je njegova nadarbina zadržana, i pravo na nadarbinske prihode.³³ S obzirom na to, da je i prije i poslije Kodeksa postojala stalna praksa, da su ovakovi nadarbenici u pravilu tražili i dobili posebni i n d u l t od sv. Stolice, da mogu primati svoje nadarbinske prihode, Kongregacija je pozivom na kanon 20 (»stylus et praxis Curiae Romanae«) riješila, da takovim nadarbenicima ne pripadaju nikakovi nadarbinski prihodi, ako nemaju za to indulta od sv. Stolice.³⁴

VI. S. CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE.

1. Izdana je i n s t r u k c i j a³⁵ kojom se dopuštaju stanoviti izrazi poštovanja u čast Konfucija, u koliko imaju samo nacionalni značaj, a ne značaj vjerskoga kulta. Ujedno se kao suvišna dokida za misionare obveza, da moraju položiti posebnu prisegu o izbjegavanju kineskih obreda.

2. D e k r e t o m od 9. IV. 1940³⁶ protegnuta je odredba o dokinuću ovakove prisege i na m a l a j s k e obrede.

VII. S. CONGREGATIO RITUUM.

1. Propisan je obredni obrazac za blagoslov novih b o l n i c a i sličnih ustanova.³⁷

2. Isto tako obredni obrazac za podjeljivanje p a p i n s k o g blagoslova.³⁸

³³ Razumije se, da se iz prihoda mora podmiriti i primjerena nagrada za zamjenika u službi.

³⁴ Ad propositum dubium: »An capitularis religionem ingressus ius habeat ad fructus beneficii, antequam hoc vacet ad normam canonis 584 Codicis I. C., respon.: Negative, salvo apostolico indulto.«

³⁵ S. C. Propag., *Instructio*, 8 Dec. 1939, circa quasdam caeremonias et iuramentum super ritibus sinensibus. AAS, 1940, 24—26.

³⁶ S. C. Propag., *Decretum*, 9 Apr. 1940, de iuramento super ritibus malabaricis a missionariis in Indiis occidentalibus praestando. AAS, 1940, 379.

³⁷ S. C. Rit., *Decr.*, 18 Jul. 1940, benedictio nosocomiorum aliarumque domorum aegrotis curandis, AAS, 1940, 197.

³⁸ S. C. Rit., *Decr.*, 12 Mart. 1940, ritus benedictionis papalis super populum elargiendae servandus a sacerdotibus, quibus a S. Sede huiusmodi facultas indulta est. AAS, 1940, 199.

3. Odobren je novi Officij i Misa za sv. Ivana Leonarda (za dan 9. listopada).³⁹

U trećem dijelu službenog glasila (III. Acta Tribunalium) objavljena su ova rješenja:

VIII. SACRA PAENITENTIARIA APOSTOLICA.

1. Rješenjem od 10. XII. 1940. upotpunila je sv. Penitencijarija svoje odredbe o posebnim ovlaštenjima vojnih svećenika za sadanje ratne prilike (Index facultatum, 9. Dec. 1939. AAS, 1939, 710) time, što je odgovorila na jedno stavljeno pitanje, da se odmah, čim se pokaže potreba, može vojnicima podijeliti generalno odrješenje.⁴⁰

2. Bratovštinama kršćanskog nauka podijeljena su mnoga oprostjenja i privilegij ovlaštenog oltara za sve sv. mise, koje se služe za pokojne članove.⁴¹

IX. SACRA ROMANA ROTA.

I ove je godine objavljen običajni popis svih p r e s u d a iz prošle godine (1939),⁴² kao i popis odluka o obustavi postupka ili odbijanja tužbe a limine.⁴³ U tim iskazima označeno je odakle su stranke (biskupija), predmet parnice, sudsko vijeće i sudski izričaj (dispozitiv).⁴⁴ Rota je prema objavljenom popisu u god. 1939. izrekla svega 59 konačnih presuda, a od toga 57 u bračnim parnicama i samo 2 u imovinskom. Od bračnih parnica 55 ih je o nevaljanosti braka (nullitatis matrimonii), jedna o dopustivosti priziva u takovoj parnici (admittenda est appe-

³⁹ S. C. Rit., *Decr.*, 3 Apr. 1940, festum Sancti Ioannis Leonardi, ad universam Ecclesiam extenditur, cum Officio et Missa sub ritu duplici minori celebrandum. ASS, 1940, 311.

⁴⁰ S. Paenit., *Responsum*, 10 Dec. 1940, circa absolutionem generali modo impertiendum militibus »imminenti aut commisso proelio.« AAS, 1940, 571.

⁴¹ S. Paenit., *Summariu* indulgentiarum et privilegii a Smmis Pontificibus venerabili archiconfraternitati doctrinae christianae in ecclesia S. Mariae de planctu Urbis canonice erectae necnon confraternitatibus ipso iure (can. 711 § 2) eidem aggregatis concessorum. *Decr.*, 21 Dec. 1939. AAS, 1940, 58—59.

⁴² S. R. Rota, Causae quae in Tribunali Sacra Romanae Rotae actae sunt anno 1939, quarum definitiva sententia editur tantum in parte dispositiva. AAS, 1940, 84—96.

⁴³ S. R. Rota, Causae quae eodem anno 1939 transactae fuerunt, vel quae absque definitiva sententia, ex peculiaribus circumstantiis, finem habuerunt; quibus adduntur decreta quoad recursus contra libellorum reiectionem. AAS, 1940, 96—102.

⁴⁴ Iz naših biskupija ima samo jedna parnica: XXV. Labacen. — Nullitatis matrimonii ex capite vis et metus. Sententia diei 19 Aprilis: Negative. AAS, 1940, 89.

latio in casu) i jedna o rastavi od stola i postelje (separatio concedenda ad quinquennium).⁴⁵

X. PONTIFICIA COMMISSIO AD CODICIS CANONES INTERPRETANDOS.⁴⁶

Od strane Interpretacijske komisije izdana su u god. 1939. svega 6 rješenja, i to:

1. O obrednom prelazu.⁴⁷ Na pitanje, da li je žena latinskog obreda, koja je prema odredbama k. 98 § 4 izjavila, da pri sklapanju braka želi da promjeni obred i primi istočnjački obred svojega supruga, i dalje vezana da sklopi brak u obliku propisanom u k. 1099 § 1 n. 3, odgovoreno je p o t v r d n o (Affirmative).

Iz odgovora je jasno, da je obredni prelaz takove žene izvršen tek u času sklapanja braka (vjenčanja).

2. O različnosti vjere.⁴⁸ Na pitanje, da li su lica rođena od nekatolika, koji su doduše krštena u katoličkoj Crkvi, ali su odrasla u krivovjerju, raskolništvu ili nekršćanstvu odnosno u beskonfesionalnosti i o kojima je riječ u kan. 1099 § 2, ipak vezana na zapreku različnosti vjere označenu u kan. 1070, odgovorila je komisija p o t v r d n o (Affirmative).

Iz toga odgovora slijedi, da se ovakova lica smatraju nekatolicima u pogledu obveze na crkvenu formu braka, dok se naprotiv smatraju katolicima kada se radi o bračnoj zapreki različnosti vjere (impedimentum disparitatis cultus). Prema tomu takovi mogu doduše sklopiti valjan brak izvan

⁴⁵ Evo preglednog iskaza parnica o nevaljanosti braka:

Vis et metus	24	parnice	6	pozitivno	18	negativno
Defectus consensus	1	"	—	—	1	"
Exclusio bonorum matrimonii	10	"	3	"	7	"
Conditio apposita	6	"	1	"	5	"
Amentia	1	"	1	"	—	—
Impedimentum ligaminis	1	"	1	"	—	—
Impedimentum impotentiae	7	"	3	"	4	"
Impedimentum criminis	1	"	—	—	1	"
Defectus formae	4	"	1	"	3	"

Svega... 55 parnice 16 pozitivno 39 negativno

U drugom iskazu (vd. opasku ⁴⁵) ima svega 40 odluka, i to: 30 o obustavi postupka po k. 1736 ili radi nenadležnosti suda; 6 odluka (3 pozit. i 3 negat.) o prizivu zbog neprimanja tužbe (relectio libelli); 3 odluke o obnovi postupka (ulterior causae propositio), sve 3 negativne.

⁴⁶ Rješenja Interpretacijske komisije objavljuju se u Acta Apost. Sedis u četvrtom dijelu (IV. Acta Officiorum), pa je tako praksa kurije ovu komisiju uvrstila među papinske U r e d e (Officia) i povisila njihov broj na šest (vd. kk. 260—264).

⁴⁷ De transitu ad alium ritum. AAS, 1940, 212.

⁴⁸ De disparitate cultus. AAS, 1940, 212.

katoličke crkve (mimo kanonskog oblika) ali samo sa krštenom osobom, koja također nije vezana na kanonski oblik.

3. O sudskoj nadležnosti.⁴⁹ Na pitanje, da li u sporovima imovinske prirode (de iuribus aut bonis temporalibus), kada se radi o imovini biskupskoj, biskupske menze ili dijecezanske Kurije, a imali bi se prema k. 1572 § 2 rješavati kod dijecezanskog sudišta, Biskup može nastupiti samo kao tužitelj ili može biti i tuženik, odgovoreno je odrečno (Negative) na prvi dio pitanja, a potvrdno (Affirmative) na drugi dio. Prema tomu ne može u takovim sporovima Biskup nastupiti kao tužitelj, nego mora parnicu pokrenuti pred neposredno višim crkvenim sudom, jer dijecezansko sudište nije nadležno. Naprotiv ako druga ovlaštena osoba pokrene spor i nastupi kao tužitelj tako, da je Biskup tuženik, onda je dijecezansko sudište nadležno i može rješavati spor, ako je Biskup s time sporazuman, inače i u ovom slučaju ide spor pred neposredno viši sud.

4. O oslobođenju od kora.⁵⁰ Na pitanje, da li se oslobođenje od kora, prema kan. 420 § 1 n. 4 odnosi i na službu u župi, koja nije kaptolska, odgovoreno je odrečno (Negative). Prema ovomu očito restriktivnom tumačenju oslobođeni su od kora samo oni kanonici, koji bilo kao stalni upravitelji (vicarius perpetuus) bilo kao duhovni pomoćnici (prema k. 475 i 476) vrše službu u kaptolskoj župi (in paroecia pleno iure unita ecclesiae capitulari, vd. k. 471, § 1).

5. O dobivanju oprostjenja.⁵¹ Na pitanje, da li su ispovjednici prema k. 935 ovlašteni, da izmijene onima, koji su zakonito spriječeni, pohod određene crkve i za dobivanje oprostjenja toties quoties, te oprostjenja Portiunculae, odgovoreno je potvrdno (Affirmative).

Time je autentično potvrđeno mišljenje, koje su i do sada autori zastupali,⁵² da je smisao odredbe kanona 935 taj, da svi ispovjednici (tj. svi svećenici, koji imaju ispovjednu jurisdikciju) mogu na području, za koje je imaju, svima vjernicima, koji su zbog bolesti ili inače zakonito spriječeni, da izvrše djela propisana za dobivanje oprostjenja, izmijeniti u druga pobožna djela (facultas commutandi), za sve vrste oprostjenja.

6. Odgovori o nadležnosti.⁵³ U ovomu vrlo važnom rješenju Interpretacijske komisije ne radi se o autentičnom tumačenju bilo kojega kanona, nego o nekoliko spornih pitanja u pogledu nadležnosti S. Kongregacije za Sakramente

⁴⁹ De Tribunali competente. AAS, 1940, 212.

⁵⁰ De excusatione a choro. AAS, 1940, 62.

⁵¹ De indulgentiis lucrands. AAS, 1940, 62.

⁵² Vd. n. pr. Vermeersch-Creusen, Epitome iur. can., II, nr. 221.

⁵³ Responsa de competentia. AAS, 1940, 317—318.

u bračnim parnicama. Ova su sporna pitanja izbila osobito⁵⁴ poslije objave Motupr. Pija XI., *Qua cura*, 8 Dec. 1938.⁵⁵ Sveta je Stolica prema k. 245 posebice povjerila Interpretacijskoj komisiji kao kardinalskom odboru ad hoc, da ova sporna pitanja o nadležnosti S. Kongregacije za Sakram. uzme u razmatranje i riješi. Tako je Interpr. komisija 4 jul. 1940. sjednički dala na 4 pitanja svoje odgovore, koje je onda sv. Otac 7 jul. 1940 usvojio i odobrio. Evo tih pitanja i odgovora:

I. Da li S. Kongregaciji za Sakramente pripada opća i vrhovna jurisdikcija u ženidbenim sporovima, tako da ih može uzeti sebi na rješavanje, odnosno da li može njihov tečaj ili izvršenje izrečenih presuda obustaviti. Odgovoreno je: *o d r e č n o* (Negative).

II. Koja prava pripadaju istoj S. Kongregaciji u parnicama o nevaljanosti braka. Odgovoreno je:

Svetoj Kongregaciji za Sakramente pripada u parnicama o nevaljanosti braka ovo:

a) pravo rješavati pitanja o valjanosti braka, koja su pred nju iznešena, osim kada ta pitanja iziskuju točnije proučavanje i ispitivanje, prema odredbi kan. 249 § 3;

b) pravo rješavati pitanja o nadležnosti suda s naslova nepotpunog prebivališta prema Instrukciji iste S. Kongregacije od 23 Dec. 1929;

c) prava, o kojima je riječ u Okružnici iste S. Kongregacije od 1 Jul. 1932, o izvještaju o pogledu ženidbenih parnica, koji treba svake godine istoj S. Kongregaciji podnijeti; nadalje ona prava, o kojima se radi u br. IV i V Motupropr. *Qua cura Pija Pp. XI*, od 8 Dec. 1938, o uređenju crkvenih sudišta u Italiji za rješavanje bračnih sporova.

III. Da li se u parnicama o nevaljanosti braka promicatelj pravde i branitelj ženidbene veze imaju smatrati zastupnicima iliti predstavnicima Svete Kongregacije za Sakramente, tako da ova može upravljati njihovim radom. Odgovoreno je: *O d r e č n o* (Negative).

IV. Da li i kako može ista S. Kongregacija u slučaju prijave o nevaljanosti braka, o kojoj je riječ u k. 1971 § 2, uzeti

⁵⁴ S. Kongregaciji Sakram. povjeren je i nadzor nad crkvenim bračnim sudovanjem (vd. *Litterae*, 1 jul. 1932, AAS, 1932, 272), a od g. 1939 ustanovljeno je za taj nadzor i posebno odjeljenje (*Subsecretariatus pro vigilantia super tribumalia matrimonialia et processus matrimoniales*). U izvršivanju toga nadzora došlo je u mnogim slučajevima i do toga, da je S. Kongregacija intervenirala u bračnim parnicama pred dijecezanskim sudištima obustavljajući postupak i tražeći da se spisi njoj dostave. To se je smatralo nedopustivim prekoračenjem nadležnosti i u jednom je takovom slučaju, koji je po odredbi sv. Oca preispitala Interpr. komisija, ona izdala u tom smislu i jedno rješenje (od 24 Jul. 1939, vd. *Jus Pontif.*, *Romae* 1939, 121), koje je tada pobudilo velik interes.

⁵⁵ Vd. gore opasku ²³.

utjecaja u onomu, što predhodi podizanje tužbe na nevaljanost braka.

Odgovoreno je: **O d r e č n o** (Negative), ali je moguća žalba protiv odluke Ordinarijeve, dokle god postupak nije započeo.

ŽUPNIČKA I KAPELANSKA JURISDIKCIJA

Prema sadanjim vrlo jasnim i preciznim odredbama (k. 197 Kod. kan. pr.) razdioba je crkvene poglavarске vlasti (iurisdiction) d v o č l a n a: ona je ili redovna (ordinaria) ili povjerena (delegata). Ova razdioba je adekvatna i specifična, jer potpuno obuhvaća pojam crkvene vlasti i crkvenu vlast neposredno dijeli na dvije vrste (species), koje se međusobno isključuju, t. j. svaka je crkvena vlast ili redovna ili povjerena, trećega nema, pa ako vlast nije redovna, onda je povjerena ili obratno. R e d o v n a se vlast dalje dijeli na dvije podvrste: ona je ili vlastita (propria) ili zamjениčna (vicaria).

Ovim je odredbama novi Kodeks kanonskog prava učinio bespredmetnima mnogobrojne kontroverze starijih kanonista, a napose su ovim odredbama konačno i zauvijek izlučene iz crkvenog prava one vrste crkvene vlasti, koje su nazvane »iurisdiction quasi-ordinaria« i »iurisdiction mandata« i koje su imale različita i mnogobrojna značenja. (Vd. Röszer, Die gesetzliche Delegation (delegatio a iure), Paderborn, 1937, 84).

S obzirom na ove odredbe Kodeksa nema i ne može da bude sumnje o tom, da je župnička vlast redovna i vlastita (iurisdiction ordinaria propria). Sporno je među autorima, da li župnik uz svoju vlastitu redovnu vlast može imati za stanovite stvari (vd. n. pr. k. 1245 § 1) i redovnu zamjениčnu vlast (iur. ordinaria vicaria) tako, da je župnik nosiocem ne samo svoje redovne vlastite vlasti, nego u stanovitim slučajevima i za stanovite stvari još i nosiocem redovne zamjениčne vlasti. (Vd. Röszer, 86). Razumije se, da župnik povrh toga može imati za neke stvari i povjerenu (delegiranu) vlast.

Što se tiče župničkih zamjenika (kapelana) pitanje o njihovoj vlasti nije tako jasno i mnogo se je o tom raspravljalo u vezi s odredbom k. 476 § 6. Iako to pitanje još nije konačno riješeno (zato n. pr. *Coronata*, Inst. iur. can., I, 578 kaže: »cooperatoribus ordinaria potestas generatim vindicanda videtur«) može se smatrati usvojenim i sigurnim mišljenjem to, da je vlast kapelanska u pravilu r e d o v n a (iurisdiction ordinaria), osim ako je izrijeком drukčije određeno dijecezanskim statutima, dekretom Ordinarija ili povjerbom župnikovom. Kapelanska vlast dakako, i ako je redovna, uvijek je samo redovna z a m j e n i č n a (potestas ordinaria vicaria), jer je vrši kao župnički zamjenik. O tom je pitanju u nas pisao Dr Vitimir Jeličić (Duhovni pomoćnici, njihova prava i duž-